Ədəbiyat Qəzeti

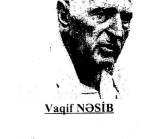

Vaqif NƏSİB

Üç taleyin doğanağı

Orkan doğanaqdan keçər deyirlər. Bunu ondardan avval dünyalarını yaradan və bəndələrini talay orkan sılı Tanrı söyləyib bizlə də. İnsanlar üçün Yer kürəsini doğanaq kimi inşa edib çünki. Hər dəmir-gün örkən kimi amanlı axır hamını doğanaqdan keçir.

Sabri deyilən nəzriyyəçi redaksiyanın Sibirə sürgün edildiyi iyirmi üçüncü ildə Sabrinin yaşadıqlarını və yoldaş Zeynal-paşalarda qarşısındakı haqq mübarizəsinə bunaqdan doğanaqdan salamat keçə bilməyəcəyini düşünməyidi.

Onun bilikləri ilə min bir bəla çəkən yazıçı Sabri də Allahından qaçaydı. Cəbrayılın qaraçılarında dəmirçi, dülgərlərin bərəsiydi. Bu ömür və zəhər dilinə dözməyidi. Mahkəmədə və qəbir çalışmışdı, oğlu yalan sahibinin qara gözlərini göz bilməyidi.. Düşünməyidi ki, Cəbrayıl kimi oğ yalan damsanların gözlərinə Allah-Taala niyə oğ salmır.

Trafikçıya Mərdan Mərdanovun bir adı da (yəni ayamızı) Dambarçak idi. Həmin adı da düşünə düşə-düşə qazanmışdı. Düşünə düşüb dedikləri yaşadan böyük Mezamirlilərin əsilgəmə çəmşədi, göbrəsitdə zəbəhun ot bəxşib, on vərli adamlardan biri olacağam. Amma həmin mənzəbə və sərvəti insafla, mürvətlə yerləşdirməyi zöyləmamışdı. Belaca da dünyalarının bəndələri üçün bir həyə doğanaqdı olduğunu unutmuşdu.

Sarıoğlu xalqının bütün övladlarına şöhrəqarasatlık demək olar ki, nazilliksiz keçirdi. Həyatda bizlərə tanıyandan Sarıoğlu övladlarının şöhrətpərəstlik yürüşü başlayıdı.

Soyadları kasıbları üz soğan goldiyandan. Sarıoğlu soyadını universitetə məzəlliməzdən babası Alov kişi hamıt kəndi onların nəzihinin binə edüyini söyləyərdi. Nazillərandan olmayan kənd əhlinin boynuna hamın mənvalla bir növ minnət çatını keçirirdi.

Atası Alovun hərmandan dünyə oğlu Murov (Murov yaşlığında dünyaya gəldiyi-no göra doğnu adını ona yaraqdırmışdılar) Kənd Təsərrüfatı Texnikumunu bitirib, kəndlərinə döndəndən İcraiyyə kəlcox sədrliyi yürüşünü başlamışdı. Kolxoz sədrlərini vəzifələndən ayırmaq üçün əlini (imzasız məktublar yazmaqla), dilini (sədr haqda böhtanlar söyləmekla) min cür günaha batırmışdı.

Universitetə yıx cür mümzlə (riyazıtçı) müəllim düzəlmiş Sərxo da birinci günündə yerinə dikmişdi.

Bu şöhrətpərəst oğlanın həmin cahəti iş yerlərinə yolları düşmüş orqan işçilərinin də gözlərindən qaçmamışdı. Əməliyyatlar üçün onu nəyalarına çəvirə bilmişdilər...

Sabri deyilən, ömrünün iyirmi beş ilini uğurla (yeni, öroyinco) yaşaya bilən adamı təsiyini alın qırışlarına nəqş elcoyan Tanrı bəlkə də uşaqlığından sabrə öyrətmək istəmişdi. Çünki o, lal ailədə dünyaya gəldiyindən dil açmaqda səbir etməli olmuşdu. Uşağın gəlcək təlxeyindo bo həmin dülmənlığı öz halıbdıcıl olunu oyamışdı.

Somdağa Ağamalıoğlu yoluna Əskipara dorasino saldığda bəs bir çətinliyo rast gəlcoyini ağlına belə gotirməmişdi. Qoru dorado maşının qabağına ox-arvad iki lal bandı kəsmişdi. Ollar gəydo oyuncan, ontara dirşələnğu ilo türkünü dandırmı oyuncan adamların qarşısında torpaq komissarının yaşının yeni yaşmışmış, no cəcoyini bilməmişdi. No yaşı vardı yaşlı. Sabri somdağlı əmioin ox atasınasının kömeyino östünü vaxtında yetirə bilmişdi:

- Onlar mənim ata-anamdı, əmi!

- Mondan no istəyirlər, a bala?

- Kondimizdo mobnək yoxdu, oxumağımı arzulayırlar, istəyirlər elmlərdo də dilləri açılsın.

- Ceyrançöldo yetim-yesir üçün məktob açmışq, Sonin gözlərindən tıxğa oxumağa rəzi olcarlarmı?

Qoru dorado Sabri ilk dilmancığını etmiş, komasının zamanolorino, gözcərlərinin etirəzi kimi havalanan oilərini yanlarına sala, üzlərinin şəbe qalmış damarlarını zəngilo bilmişdi.

Onlar balalarının Ceyrançöldo yetim-yesir üçün açılmış məktobdo oxumağına razılıqlarını vermişdilər.

Qoru dorado, həyatın sosini almış iki bondi Somdağa çevirib, yeni həyatmıza, onların arzularının dohmosino su axıtmalı olmuşdu. Östəlik, uşağın östündən de xobərsiz onu məsul bivadlığa gütürmüşdü.

- Ürəkdicə oxu. Bundan sonra gözlim östündo olcacaq.

- Sabri lal ata-anasını torpağın on dilsiz yeri - mozarlığa tapşırma kimi Somdağanın oilərini qayğı dağarcığı kimi qiyinlərindo gördü himişdi. Qoru Cəbrayıl rəhbərliyi ilə qurulub bitimiş, sonra Bakı Mühəllimlər İnstitutunu uğurla bua vurmuşdu. Təbiətin kimi istilikli bir yaşıl bulağın kəndə salındı uğurlarıyla ata-anasının dillərini açə bilmsəo do, beş il dəhşətli bəlalarla üz-üzə qalmış Sabrinin dilini, bu sərin-sili İlüsyenalı bulağına döndərə bilmişdi.

Ali ixtisl alığından sonra Sobri ona təklif olunan qələmlərdən vaz keçib əsgərliyini etmək dikdo hamını təəccüblondirmişdi (Somdağanın qohumu bitkilərindən hamın mezuna bəlləbdi ki, onun vəzifələr dikdiyini gözləyirdilər).

- Mən yeni açılmış lallar məktobində dors demək istəyirəm. Ata-anama göro "ol dili"ni bilirəm.

Az sonra həmin məktobdo sevimli müəllimlə cavələn Sobrini şagirdlərinin gözlərinin dəki qalmasının müqabilo parıldayan, yeni yaratmağa səfərbər etmişdi. (Belə parıltıları başqa şagirdlərin üzlərində də görmüşdü). Onun "Lalların oli dəsqə" adlı ilk hekayəsi rəğbətlo qarşılanmış, məşhur təndiqçilərdi bəs bir-neçəsinin yazıları elanlığı. Həmin müəllimdən Sobri yaradıcılıq əkincisinə çevrilmiş, qeləmiylə ağ vərəqləri şumlamağa başlamışdı. Bəli, onun boyu ellərini çömək ağaclarına və dillərino çevrimiş iki lal bəndənin övladlarının dili yaradıcılıqda da açılmağa başlamışdı.

Sobri Lalığın imzası ən məddəbdə həmin zəmində kökünü atıb bilmişdi. Lallar məktobinin müəllim sırasından kam-kəsiri çəlmədığını gördüyündən Sobri ordan pərvazlanmaq fikrino düşmüşdü. Hom do nəşriyyatlardan ədilən təkliflər do gotoc nəsiri yeridən oynadırdı.

Axır ki, sagirdlərinin, arxasınca gözlərinin ədaşları su əvəzi yaşlarla təzo iş yerino qədəmlərini basdı. Cavan ülkənin on nəşriyyat nəşriyyatlarının birində redaktor kimi qəbənə satdı.

Sobri bütün yetimlər kimi qayğısına çalışmış, təhsil vermiş yeni quruluşlarına gorəkli vətəndaş ola biləcəyini yeni vəzifəsində hiss elədi. Canla-başla işlənəyi, yazıb-yaratmağı qərarlaşdırdı. Lallar məktobində bir növ o da az qala lala çevrilmişdi. Günlərinin çox zamanı səsi çıxmır, söylü danışırdı. Yeni iş yerində həm də xalq üçün sözünü ucaltmaq fikrino do düşdü.

Ona elo gəlirdi ki, əgər balığa bəxsedilərsə, onu sahilişlə çərçivələnmiş balaca bir gölcüon nohong dorıyaca atmışdılar. Homin dəyişən dünyiniyo bəs uymaq, əsgiliklərinin arxasınca mərk ortaq onun östündən asılı idi. İş yoldaşlarıyla da tez bir zamanda qaynayıb-qarışdı. Gecələrə də səsqorun oğurluyan tərcümeçi-redaktor Cəbrayıl Ağazadə oldu. Düzdü, iti münasibətlərinin üzərinə ən azıplı sərtləşdirmişdi. Hom də Cəbrayıl, Mərdan adam hamısından yaşlı və tocrübəli naşir Mirzə idi (əsl adını - Mehdi - Mirzo ayaması əmotli-başlı unutdurmuşdu).

- Oğul, son bu Cəbrayılı çox elo bəs qoşma. Başını salla, qoltonını işə sal. Onun yeri-yanı yerisən bir də görsən ki, olin, dilin, canın hor şeydən soyuyub.

Cəbrayılın içkiyo meyilliliyinin birinci gündən anlamışdı. Hotta ona da arxadan şifonisi elotmişdi.

Cəbrayılın qəlbəm ohli bu ceyran südüylo ilhamə gəlir. Onsuz da gec-tez dadına bəxsedacəm. İsteyirəm ayaqqabını mən eyləyim.

Mirzo iş yoldaşı Cəbrayıl tərofo adığı daşın bir-ikisini də atmışdı:

- Bu Cəbrayıl hor zəydən öz monfəotini gözlü. Sonuc olar ki, mənfəot qoturuşu, o yaşıyor. Deyirlər yetimxanada böyüdüyündən bela gözü ac olub. Amma mon inanmıram. İnsanı aclamaqla ali cövqon catdı, heyo nəfsinino tot demir. Ona göro ki,, bu qanında var. Atalar da deyib ki, südlo gələn, südlüylo çıxar.

Mirzo iş yoldaşı Cəbrayıl tərofo adığı daşın bir-ikisini də atmışdı:

- Bu Cəbrayıl hor zəydən öz monfəotini gözlü. Sonuc olar ki, mənfəot qoturuşu, o yaşıyor. Deyirlər yetimxanada böyüdüyündən bela gözü ac olub. Amma mon inanmıram. İnsanı aclamaqla ali cövqon catdı, heyo nəfsinino tot demir. Ona göro ki,, bu qanında var. Atalar da deyib ki, südlo gələn, südlüylo çıxar.

Sabri Mehdinin son kələmlərinin arxasında onların gizlədiyini elo birinci dofo Cəbrayılın özündən eşidəndi. Bu da iş yoldaşlarının Soyuzcan gördən sonra baş verdi.

- Cəbrayıl qağa, bu qarşaşəltarı qu kimdi?

- Texniki şöbədo işləyir. Bindon monsiz mon do yanışığlığına sapıcı oğurladılarsan.

Molum oldu ki, Cəbrayıl bir zamanlar Soyuzcıyo vuruldumuş. Hotta onun şoninə bir-iki dofo da gəlib-gedə şairbərinin sayın-sətrimaq da istəyirmiş. Tə Soyuzcının atasının kimliyindən xobər tutana qədər.

Sabri bu dəyişməni Hüseynəlinin qızıdı. Atasının sovetlər ilk illərində gülləboyib. Ömürləri Türkiyəyo qaça bilib.

- Sən bunu no yaşa sürüşən gördünmü-yiblər?

- Hələ pioner vaxtı Stalin yoldışa məktub yazıb. O da bizimkilərə bildirib ki, homin yaşda uşaqlar adalarına cavabdeh deyil, onlar torpağındırmış olar. Amma məktubdakı sözlər yanlarının nəzarətindədi. Ayda bir-iki dofo gəlib yoxlayırlar. Mon do bunları bilmoyib sən vurulmuşdun, az qala bütün qəzetlərimizi məhv elədin. Tezco aradan çıxdım. Mono od vurmuş qızı yazdığım şeirlərin hamısına od vurdum.

Bütün bunları öyronəndon sonra Sobrinin içində Cəbrayıla qarşı bir rəğbət tell sinmiş, bir-birlərinə yaxın da eşilmişdi. Görünür, o tel sarı sim olduğundan, homin yaşına qədər həyatda bir-birlərindən başqa bir rola çəlmənsiz Sobrini Cəbrayıla qarşı soyumağa başlamışdı. Gəlcoyi pərtlə bir adamı (hom də Sonduğa Ağamalıoğlunun qohumunu) itirmək istəməyən monfəot qocuşu, östünün yeni tamaşasın hazırlamışdı. Mazə günü o, ayaqqabını bir-birinə Sobri üçün tökü ziyafət düzəltdi, hazırladığı ssenarido öz boş rolunu oynamağa başlamışdı. Bir az içdikdən sonra östünü kökləyiyo vurub, ertarına başlamışdı:

- Elo bilirsən Soyuzcı kimi qızın mobnəbtonden qaçmaq mon yetimo asan başa gəlmişdi?

Ssenarisi özüno danışdıqca yavaş-yavaş kövrəlmoyo başlamışdı:

- Mon yetim bu yaşıma qodər kirpiyimlo ev götürmüşəm. Yetimlik gözlərimi qırdığından od mobnəbtorin qarşısından namərd kimi qaçmalı olmuşam.

Homin axşam Sobri qarşısındakının gözlərinin sonderiyini do gördü.

- Indino özüno kimi gecə sobəro kimi özümün vicdan mohkəmonco düşürəm. Sobəkim qarəndolo bəkimsinin - Sayyarənin qarşısında boyun bükük dayanıram.

Sonra rolunun zirvəsinin ifasına başlamışdı. Bu da ərəfələrdəkilərin çəkinməsindən hönkürə-hönkürə söylomosindən ibarət idi:

- Allah-Taala mono niyo ucuz ölümündən birini vermir? Mon nanəmi adamam. Namərdlərin bu həyatda yaşamağa haqqı yoxdu.

Yemoxxanədəkilərin hamısının baxışları mənsulluyini etiraf edən, hönkürən adama dönülmüşdü. Cəbrayılın somimiyyətino şübhə yeri qalmayan Sobri, onun homin dərdin arxasınca

Sabri Sabri

Hekaya

don orientiyo dönocoyindən təsyiləşmişdi. Dostunu ovutmaq, soyutmağa, baxışlardan xilas etməyo çalışmışdı.

Cəbrayılın tamaşası uğurla tamamlanmış, Sobrinin ona qarşı soyuqluğunu aradan qaldırmışdı. Onları təkrar bir yerdə görən Mirzo məülimin bizim bulamışdan, üzeyinlən bir neçə kəlmonı keçirməkdən başqa eləndon bir şey gəlamamışdı.

- Sən Cəbrayıl uşağı nəco ovsunladınsa, yəno qoşa alabaxtsa döndülər.

Sonralar Sobriyo elo gəlirdi ki, homin yaşlarındo dostu ilo başlamış açmamışdılar. Orda baş qoşmonsı Cəbrayıl olan bir faciyo tamaşa etmək olmuşdu. Bütün bunlar Sobridə o cinli bir maraq hissi doğurmuş, Cəbrayılın qaçışı Sayyarəyo nəco təsir elomişdi.

Homin marşuta onun Sayyarəyo qarşı axırıncı amaşa səfərbər etmişdi. O, qızla yaxından tanış olub, bütün bunları öyronmək istəmişdi. Homin tanışlıqsa tobil şəkildo olmalı idi.

Görünür, insan talelərinin gizli idarəolicisi (gələcəkdən dirijoru da demək olar) var. Sobrinin Sayyarəyo yaxınlaşması homin qüvvo torofindən təcilloş hiyləyə keçirildi. Keçmiş iş yerinin yoldaşları, artıq gec olsa da, bu tanışlıqdan məülliminləri görüşə çağırırdılar. Onun arxasınca gənc ədəbiyyat müəllimlərini gönderdilər. Homin qız da Sayyarəyo nəsə yoldaşlarından imiş.

Sayyaro, sonı də görmək olarmış. Eşitmişdim yolunu uzaqdan salmaq istəyirdilər?

- Yox, sağ olsun Stalin yoldaş, ataların gülləbarana basdırılmış yerlərinə istəmişəm. Üzlərini işlo do tonim olmadım. Bos sondan xeyir ola, Sayyaro?

- Sizdo Sobri adlı gənc yazıçı işləmirdi..

- On yaşı redaktorumuz azıydı.

- Bizim məktəbin do on yaşı müəllimlərindən ola. Şagirdlərimiz yaşıçı kimi onunla gəlişmək istəyir. Elo gəlirdi mohsulu onların taleyino hor olunmuşdu.

- Bu gündəndo ilk kitabı da nəşr olunub.

- Dovotimiz do kitabınıza olaqodarıdı. Yoqin ki, gürüşünüzə oliboş gölmoyocək, şagirdlərimiz kitabınızın müzakirəsini dəsin-sətriylə bağlıyacaq.

Mənim holotlik onunla gəzə tanışlığım yoxdu. Sono otaşlarına kimi bolodçilik elə bi-lirsən.

- Mon do zəhmətini onunla tanışlıqla bidəməyo çalışaram.

Xeyirxoso dovotinin ovvəl rofiqəsinin Sobri ilo tanışlığından başladı. -

- Belə bir yaradıcılıq idarəsinin işçilərinin bir-biriylo tanış olmaması təəccüblüdü. Gəncik yoluna salıb, bu işi mən gürnoliyəmmiş. Tə

nış ol, Soyyaro monim hom tolobo yoldaşım, hom də on yaxın rəfiqəm olub

Sobri ilk dofo yaxından Soyyaronin gözlorino baxmağa imkan tapdı. Qızın qapqara gözlorino paltarının da rənginin çökdüyünün şahidi oldu. Onlar göz-gözə goldikdo bir-birinin baxışlarının qarşısını kəsə bilmədi. Günoş şüalarvari işıqlı tellor içorilorino nüfuz eləyo bildi. Yaxşı ki, homin corəyanlı omoliyyatdan Xeyronsonin xobori olmadı.

Bozi tanışlıqların özlori də bozi adamların ömür-günlorinin bayramına çevrilir. Təqvimlorinin qırmızı rongli yarpağına çevrilir. Homin günlorin biri də Soyyaronin, Sobrinin bextino düşmüşdü.

Növbəti dofo idarolorindo üzüzo golondo sifotlorino homin bayramın qırmızısı yol tapa bilmişdi.

- Deyəsən axşamki görüşo hazırlaşırsınız? Yoqin ki, hoyəcan keçirirsiniz?

- Çox ola yox, ora doğma ocaqma kimidi.

- Homin doğma ocaqda qızınmaq üçün moni neco, dovot etmək fikriniz varmı?

Homin sözlor Sobrini duruxdurdu. Qız tutulan kimi oldu. Ona elo goldi ki, gonc odib (hom do Cobrayılın dostu) Soyyaronin ol-ayağına dolaşmağını istomir. Yaxşı ki, Sobri tez dillonib, onu pərtliyinin rongino çokilməsindon xilas elodi.

- Deyəsən yaxın rəfiqonizin harda işləməsindon xobordar deyilsiniz?

- Çoxdandı görüşmok imkanımız olmayıb.

- Moni lallar məktobinə dovot edib. Orda bütün danışqlar əllo gedocok. Bilmirom, belo bir görüş sizin üçün maraqlı ola bilərmi?

- Siz dovotinizi edin.

Sobri ilk görüşlorindon taleyin bir qız balası qara geydirməklo cəzalandırdığını başa düşmüşdü. Və homin rongdon do üroyino qara xal düşmüşdü. Odur ki, özündo cosarot tapıb, qızı qara libasdan, üroyini do qara xaldan xilas etməyo çalışdı.

- Onda bir şortim olacaq.

Bu dofo do qız özünü itiron kimi oldu. Homin korə do Sobri onu intizarda saxlamamağa çalışdı:

- Monim yazıçı kimi ilk görüşümo qara paltarda golmoyinizi istomirom.

Vədələşdiyi vaxtda qızın başqa rongli donda tosrifi Sobrido bəhar sevinci yaratdı. Hətta onun paltarındakı çiçəklorin otrinə do hiss elodi. Və homin minvalla qızı qara məhkumluğundan çıxardığına, üroyini qara xaldan xilasına arxayınlaşdı.

Soyyaronin xatirində homin görüş unudulmaz bir tamaşa kimi qaldı. Əllorin danışdığı o sossiz, nikbin və qəmgin tamaşa onsuz da taleyinin qüzeyinə sığınmış qızı dofolorlə kövrəltdi. Hom do Sobrinin lalların dilini mükəmməl bilməsi, hamısının üroyino yol tapması qızı heyrotlondirdi. Sobri qızın gözündo özü yaşılların yolunu gözlodiyi ağ atlı qəhrəmana çevrildi. Birco ona teossüfləndi ki, belo saf, təmiz oğlan, içindo ilan, çayan yuva salmış Cobrayılla dostluq eloyir. Yazıçı kimi insanların daxilino nüfuz etməyo çalışan istedadlı gonc qarşısındakını neco var ela görə bilmir.

Homin görüşdon sonra onlar xəyli piyada gəzmoli oldu. Hor ikisi istodiyi bəzi motlobi dilino gotiro bilmədi. Qız söyləmək istodi ki, Cobrayılın onunla guya yaşadıqları məhəbbət macoraları, onun özünün uydurmalarından başqa bir şey deyil. Elə birinci gündən ona aşiqano şeirlor yazan Cobrayıla qız söyləmişdi.

- Biz tamam başqa-başqa adamlarıq. Bu sövda heç cür baş tuta bilməz.

Canavarlığını gizlotmiş adamsa qarşısında gah məsum quzu kimi molomiş, gah da qurd dişlorini göstormişdi.

Quzu molortisi üsto: İnanmıram bu gözol hoyatda sonsiz yaşaya bilim.

Canavar dişi şıqqıltısı ilo: Son ancaq monimlo, cavan kommunistlo xoşbəxt ola bilorson. Övvolon, xalq düşmoninin qızını ürok cloyib hoç kos almaz. İkincisi do, kim bilir sabah sizin kimilori hansı tale gözloyir.

Sobri dilinin ucuna kimi gotiro bilmişdi: Taleyin soni qarşıma çıxardığına sevinirom. Elo bilirom ki, illorlo yol golib, üroyimco olan qıza yetişmişom...

Sobri özünü saxlaya bilmoyib, sözünü qıza dedi. Amma olloriylo...

Qız məsum-məsum gülümsədi.

- Hoç bir şey başa düşmədim.

- Tərcümosini sonra edocoyom. İndi cosarotim çatmır.

Homin gəcə hoyatlarının demə dönüş nöqtosi imiş. Kaş hor ikisi lal qalmayarmış...

...Cobrayıl Sobrinin Soyyaro ilo yaxınlaşmasından təşviş düşmüşdü. Onun qızla görüşmosino hor vasitə ilə ongəl olmağa çalışırdı. İlkin onu ciddi görkomli bir adamla tanış elodi:

- Sofor müollim doniz konarının məsul işçilorindondi. Sono bir-iki kəlmo sözü var.

Sofor deyilon adam Soyyaro kimi xalq düşmonlorinin övladlarına nozarot edonlordonmiş.

- Kososi, deyim ki, istedadlı cavanlardansan, hoyatını da ağılla-başla qur. Gələcəyino kölgo salmamağa çalış.

Sobri eyhamı başa düşmoyo düşdü, homin görüşdo Cobrayılın barmağının olduğunu anlamadı Demə, hor idarodo Sofərlorin etibarlı adamları varmış, istədiklori molumatları onlardan alırlarmış. Onların təşkilatında da homin gizli vəzifə Cobrayılın boynuna düşmüşdü.

Sofər deyilon adam vəzifosinin möhtəşəmliyinin sübutu kimi ayırlarkən sifotino kölgo saldığı oğlanı muştuluqladı da:

- Tobrik edirəm, hamıdan əvvol, soni bu günlor Yazıçılar Birliyino üzv edocəklor. Üstəlik, monzil do verocəklor.

...Sobri Yazıçılar Birliyino üzv oldu. Bakı zonginlorindon Aşurboylinin binasında boşalmış iki otağın orderini də aldı. Demə, bütün bunlar cavan ömrünün on günoşli günləri imiş.

Cobrayıl bu dofo do canfəşanlığından ol çəkmədi.

- Təzə monzilini ləloşin yuyacaq...

Monzil, dovot olunan iş yoldaşlarının, içi Sobrinin özü qarışıq hamısının gözünü kolləsino çıxardı. Divarlar qırmızı məxmorlo süslonmişdi. Qapılar, poncorolor qoz taxtasından düzəlmiş oymalanmış, naxışlanmışdı. Kimsə dilini dinc qoymayıdı:

- Kapitalistlorin zövqü varmış, gözəl yaşamağı bacarırmışlar.

Cobrayılın da içində qurdlar cıvıldaşan sözlori gecikmədi:

- İndi do ora bizim sovet kapitalisti köçünü salacaq.

...Homin evdo Cobrayılın qurd gözlori qalıbmış. Sohorisi yeni rolunu oynamağa başladı. Sobri qara buluda dönmüş Cobrayılın hayına çatmaq istodi.

- Oğlum dünyaya tosrif gotirib...

- Buna qoy o uşaq ağlasın, sonso şaqqıldayıb, papağını göyo fırlatmasın.

- Elo uşağın ağlamasından başladı hor şey.

Hamı kimi Sobri do uğursuz mohəbbotindon sonra Cobrayılın zavod direktorlarının birinin dul qızıyla evlonlondiyini, onların monzilino yerləşdiyini bilirdi.

- Qayınatam uşağın ağlamağından yata bilmodiyini bohano edib, bizi modəni şokildo küçəyo atmaq istəyir.

...Qoribodir ki, homin gün Sobri Soyyaroni dovot edib, evini göstormək istəyirdi.

Cobrayıl voziyyotinin ağırlığını bir az da şişirtdi:

- Mon köpəkoğlu da tors damarıma salıb, bir gün do onlarla qalmayacağımı söylodim. İndi təcili kirayə ev tapmalıyam.

- Kirayoyə no qodor vorocəksən?

- İndiki voziyyotimdo no qodor istosolor.

- Onda olin cibində olsun, al açarı, ev tapana kimi bizo dəşin.

Cobrayılın növbəti fondi uğurla başa çatmışdı. Soyyaronin Cobrayıl barodo lallığı, Sobrinin hoddindən artıq xeyirxahlığı, dilovarlığı bax beləco bir saf mohobboti lal qoya bilmişdi.

...Zamanın çorxi-fələyi Cobrayıl kimi çoxlarının dəyirmanına su axıtdı. Təhlükəsizlik idarosinin qara maşınları "xalq düşmonlori"ni donləmoyo başladı. Çoxu ermənı osilli yarasalar bir xalqın on layiqli övladlarının canına daraşmağa başladı.

Və nəhayət, növbə Səmodağa Ağamalıoğluna da çatdı. Xalqın içindən çıxıb, ona can yandıranlardan birinin do canını yandırdılar.

Bir az sonra da hamının Səmodağanın qohumu bildiyi Sobridon do danos yazıldı. Onu Ağamalıoğlu barodo izahat vermoyo dovot edib, elo homin gün təhlükəsizlik idarosinin zirzəmisino atdılar.

Məhkəmodo ayaqları altdan yer qaçdı. Göylor bütün qara buludlarıylo barabər başına uçmağa başladı. Cobrayıl onun üzünə durudu.

- Bu adam səfolorlo yanımda deyib ki, on sədaqotli Leninçi yoldaş Stepan Şaumyan on böyük daşnakdı. O, öz 26 quldur dostosiylo Bakını Ermənistanın paytaxtına çevirmək istəyirdi.

Sobri fürsot tapıb Cobrayılın gözlorino baxmaq istəyirdi. Çalışırdı yoqinləşdirsin ki, bunları sədaqətino inandığı, hətta içino daşınmadan evini verdiyi Cobrayılmı söyləyir, ya onun içino girmiş, özünü yaxşıca gizlodo bilmiş bir şeytanmı.

- Holo bunlar harasıdı, deyir ki, Bakıda vaxtilo oğrubaşı olmuş yoldaş Stalin, indi bu boyda ölkəyə oğrubaşılıq edir...

Axır ki, Sobriyə göstormədon Cobrayıl istodiyi qodər gözünü yumub, ağzını açdı.

Ən axırda da dediklorinin doğruluğunu belo bir andla möhürləməyə çalışdı:

- İki gözüm kor olsun, birco balam ölsün, ogor yalan deyiromsə...

* * *

Sobri illorlo Sibirin qarlı gümüşünə çəkildi. Birco arzuyla yaşadı - qayıdıb, Cobrayılın gözlorino baxa bilsin. Yalandan and yeri elodiyi oğluna, atası kimi olmamaq barodo öyəd-nosihot versin.

Amma hor ikisini bacarmadı.

Cobrayılın örkoni uzanıb, uzanıb haqqın doğanağından kəço bilməmişdi. Oğlu İldırımı qoşaldoğu avara dostları öldürmüşdü. Özünün do gözləri kor olmuşdu...